

JAN MARCZAK

SYSTEM WDRAŻANIA I UPOWSZCHNIANIA POSTĘPU W ROLNICTWIE

Intensyfikacja produkcji rolnej uzależniona jest od wielu złożonych czynników i problemów, a w szczególności od wysokości środków produkcji oraz ich efektywnego wykorzystania. Efektywne wykorzystanie tych środków wiąże się ściśle z poziomem zawodowym rolników, którzy w zależności od warunków przyrodniczo-ekonomicznych ukierunkowują produkcję swych gospodarstw.

Gospodarstwo rolne jest złożonym warsztatem pracy, a jego wyniki są uzależnione od wielu czynników, które wymagają umiejętności rozwiązywania nowych problemów w stale zmieniających się warunkach gospodarowania.

Zmiany te, szczególnie w technice i organizacji produkcji rolnej, zachodzą dużo szybciej niż w psychice i świadomości rolników. Konieczne staje się w tej sytuacji stałe doskonalenie raz zdobytych wiadomości i umiejętności, w miarę postępu nauki i techniki rolniczej.

Przyjmowanie się postępu rolniczego przebiega wolniej lub szybciej. Zależy to od wielu czynników, przede wszystkim od rodzaju innowacji, dalej od postawy rolników w stosunku do nowości i sprawnej transmisji wyników nauki do praktyki. Jedne nowości uzyskują szybko uznanie i są adaptowane przez rolników, inne natrafiają na nieufność, trudności a nawet opory. Niemniej jednak jest faktem, że w miarę wzrostu tempa rozwoju nauki rolniczej i techniki rośnie również zapotrzebowanie na coraz bardziej skuteczne przekazywanie jej osiągnięć do praktyki.

W obecnym okresie wdrażanie nowych osiągnięć nauki do praktyki musi cechować bardziej doskonała forma, ujęta w jednolity system działania. Oddziaływanie nauki na produkcję rolną zależy od sprawności funkcjonowania tego systemu, gdyż jest on procesem skomplikowanym i wymaga umiejętnych, zespołowych działań ze strony administracji rolnej, pracowników nauki, służby rolnej i samych producentów. Ma on swoje odzwierciedlenie w nowym układzie organizacji służby rolnej.

Przejsie do gromadzkich rad narodowych zootechników z wydziałów rolnictwa i leśnictwa prezydiów powiatowych rad narodowych i agronomów z powiatowych związków kółek rolniczych oraz części służby instruktorskiej związków branżowych i niektórych jednostek przemysłu

rolnego do wojewódzkiego rolniczego zakładu doświadczalnego stwarza konieczność szukania nowych metod pracy w zakresie wdrażania postępu w rolnictwie. Dotychczasowe formy pracy w postaci luźnych demonstracji i pokazów, bez powiązania i wykorzystania ich wyników z innymi formami upowszechniania wiedzy rolniczej, nie zdawały egzaminu.

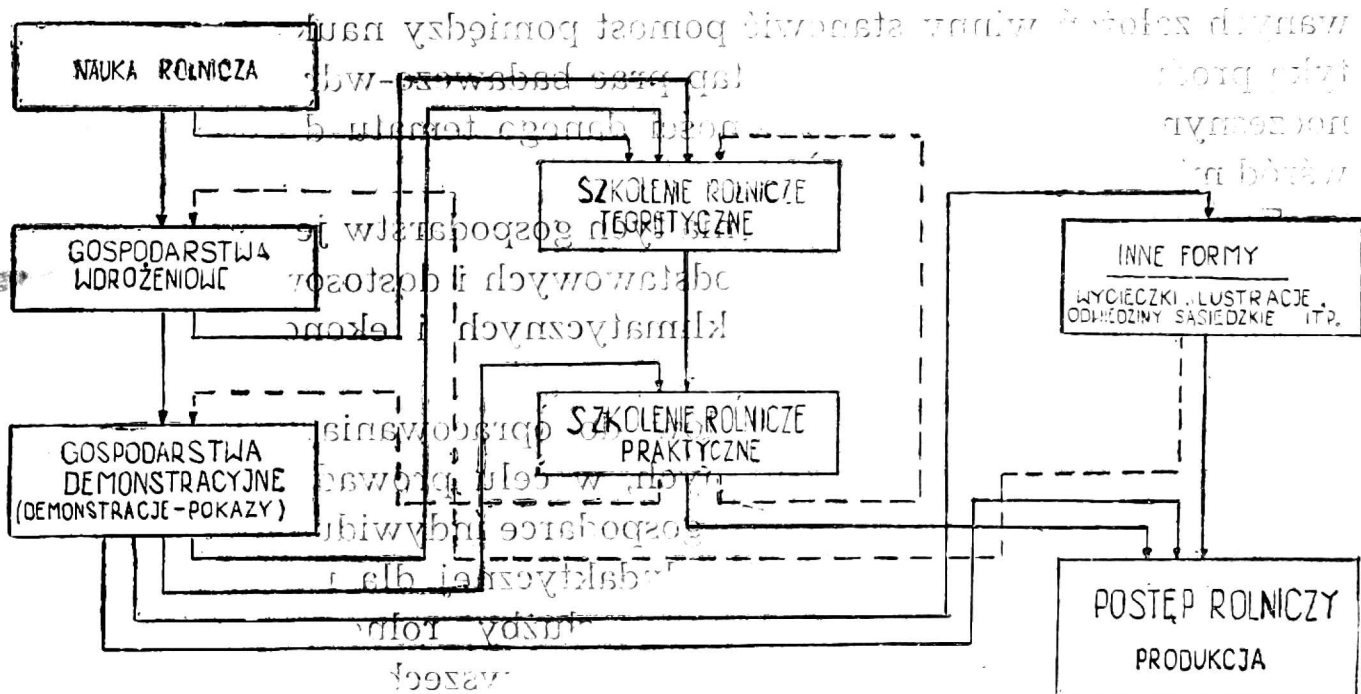
Zapoczątkowany przez Wojewódzki Rolniczy Zakład Doświadczalny w Kelsku z siedzibą w Zielonej Górze w 1969 r. system wdrażania i upowszechniania postępu rolniczego polega na zasadach planowania oddolnego, wpływającego z potrzeb danego środowiska, ujmującego wszystkie elementy zmierzające do podniesienia produkcji i kultury rolnej w danej miejscowości. Zespala on ze sobą w jedną całość masowe szkolenie rolnicze jesienno-zimowe i wiosenno-letnie; działalność nowo powołanych gospodarstw wdrożeniowych i demonstracyjnych, włączyła pozostałe formy upowszechniania, jak: pokazy, konkursy, wycieczki, lustracje, odwiedzi-ny sąsiedzkie, a przez to skupia wokół siebie masy społeczeństwa wiejskiego we wszystkich poczynaniach zmierzających do usprawnienia procesów produkcyjnych w rolnictwie.

Problematyka wdrażania i demonstracyjna jest ściśle powiązana z tematyką masowego szkolenia rolniczego. Natomiast plan i program szkolenia, a szczególnie zajęcia szkolenia praktycznego są oparte o demonstracje i pokazy połączone z wycieczkami i odwiedzinami sąsiedzкими.

Wiązanie poszczególnych zagadnień dotyczących upowszechniania adaptowanych tematów ma charakter „potokowy” (jedno rodzi drugie). Wpływa także dodatnio na kompleksowe rozwiązywanie problemów produkcyjnych opartych na rachunku ekonomicznym. A więc jest on syntezą powyższych rozważań i udoskonalonym instrumentem naszej działalności. Dokładny przebieg działalności nowego systemu wdrażania i upowszechniania postępu w rolnictwie na terenie województwa zielonogórskiego oraz powiązanie poszczególnych elementów, jak: zależność, współzależność, oddziaływanie, wymiana, przekazywanie itp. przedstawione są na schemacie (rys. 1).

Dodatnie cechy systemu polegają na:

- współdziałaniu kadry gromadzkiej w ramach Zespołu Rolnego pracującego przy Gromadzkiej Radzie Narodowej,
- podporządkowaniu wszystkich form i środków przekazu i wdrażaniu jednemu celowi,
- ujednoczeniu form i metod działania, a różnicowaniu tematyki wdrożeniowej w zależności od potrzeb danej wsi,
- wydanej pomocy kadry specjalistów i gromadzkiej służby rolnej dla rolników w problemach złożonych oraz pomocy ze środków państwo-

Rys. 1. System wdrażania i upowszechniania postępu rolniczego

wych na wprowadzenie do produkcji tematów o dużych nakładach finansowych,

- wspólnej i praktycznej działalności doradcy i producenta we wszystkich poczynaniach związanych z ulepszeniem sposobów gospodarowania,
- adaptowaniu nowych tematów do miejscowych warunków klimatyczno-ekonomicznych województwa i określeniu ich przydatności do masowej produkcji.

Zasadniczym ogniwem tego systemu, jak widzimy w podanym schemacie, są gospodarstwa wdrożeniowe i demonstracyjne, które mają stać się wiejskimi ośrodkami kultury rolnej. Stanowiąc będą bazę dydaktyczną służby rolnej dla doskonalenia zawodowego producentów, popularyzowania osiągnięć nauki i dobrych wyników produkcyjnych tych gospodarstw.

Pierwszą czynnością Wojewódzkiego Rolniczego Zakładu Doświadczalnego w realizacji tych zadań było:

- opracowanie zasad i wymogów określających wzory gospodarstw wdrożeniowych i demonstracyjnych,
- w zależności od warunków przyrodniczo-ekonomicznych i rejonów rolniczo-gospodarczych ustalenia sieci gospodarstw wdrożeniowych,
- określenie zadań i roli tych gospodarstw w upowszechnianiu postępu rolniczego,
- dokonanie doboru tematyki wdrożeniowej i demonstracyjnej.

Nie ma wątpliwości, że gospodarstwa wdrożeniowe według opraco-

wanych założeń winny stanowić pomost pomiędzy nauką rolniczą a praktyką produkcyjną jako ostatni etap prac badawczo-wdrożeniowych, z jednoczesnym określeniem przydatności danego tematu do upowszechnienia wśród miejscowych rolników.

Zasadniczym celem prowadzenia tych gospodarstw jest:

- ostateczna adaptacja badań podstawowych i dostosowanie ich do miejscowych wrunków glebowo-klimatycznych i ekonomicznych danego rejonu,
- dostarczania pełnych materiałów do opracowania szczegółowych instrukcji i kart dokumentacyjnych, w celu prowadzenia i upowszechniania określonych tematów w gospodarce indywidualnej,
- stworzenie odpowiedniej bazy dydaktycznej dla praktycznego doskonalenia zawodowego gromadzkiej służby rolnej względnie innych specjalistów kierujących procesem upowszechniania i popularyzacji postępu rolniczego.

Z uwagi na zróżnicowane warunki przyrodnicze całość województwa jest podzielona na cztery rejonów rolniczo-gospodarcze, a mianowicie: rejon gorzowski, środkowo-lubuski, żarsko-gubiński i głogowski. Mimo stosunkowo małego obszaru między rejonami, występują dość istotne różnice klimatyczne (ilość opadów i ich rozmieszczenie, temperatura, nasłonecznienie, rozpoczęcie i liczba dni wegetacji itp.).

Gospodarstwa wdrożeniowe z zasady reprezentują powyższe rejonów rolnicze, lecz ze względów organizacyjno-produkcyjnych przy ustalaniu ich sieci przyjęto podział administracyjny. W związku z powyższym w każdym powiecie powołano 2-4 gospodarstwa indywidualne, charakterystyczne dla rozmiaru problemów produkcyjnych danego rejonu. Ułatwi to szereg prac organizacyjnych oraz stworzy możliwość dostosowania tematyki wdrożeniowej do potrzeb każdego powiatu.

Obecnie w skali województwa pracuje już 44 gospodarstwa. Zakłada się, że w miarę potrzeby zorganizowanych zostanie w każdym powiecie co najmniej po jednym gospodarstwie wielkotowarowym w sektorze państwowym (w szkołach rolniczych i PGR).

W warunkach województwa zielonogórskiego gospodarstwa te mogą spełnić i odegrać doniosłe znaczenie.

W niektórych tematach będą one spełniać poważną rolę placówek doświadczalnych. Tym bardziej, w obecnych warunkach województwa, przy małej liczbie placówek naukowych prace wdrożeniowe mają charakter wiodący i będą wywierać decydujący wpływ na poziom produkcji rolnej.

W doborze gospodarstw wdrożeniowych zwrócono szczególną uwagę na:

- poziom kultury rolnej danego gospodarstwa,
- dostateczny zasób siły roboczej,
- poziom zawodowy kierownika gospodarstwa,

- jego stosunek do prac doświadczalnych,
- odpowiednie zaplecze materiałowe.

Gospodarstwa te są pod stałą opieką inspektorów powiatowych doradztwa specjalistycznego. Doświadczenia produkcyjne wieloczynnikowe i ścisłe prowadzone będą wyłącznie pod nadzorem pracowników pionu doświadczalnego WRZD i pracowników naukowych WSR.

Do zasadniczych problemów wdrożeniowych, które wpływają z potrzeb produkcyjnych województwa zielonogórskiego zaliczyć należy:

- wprowadzanie kompleksowej i pełnej mechanizacji w hodowli w gospodarstwach indywidualnych,
- intensyfikację produkcji zbóż i ziemniaków,
- optymalizację produkcji pasz w gospodarstwie rolnym w uprawie polowej i na użytkach zielonych, a w szczególności pastwiskach.

Zmechanizowanie prac związanych z obsługą zwierząt domowych stanowi jeden z podstawowych czynników podniesienia stanu pogłównia i ich produktywności, szczególnie w obecnym okresie czasu, kiedy na terenie województwa obserwuje się postępujący proces ucieczki ludności rolniczej do miast.

Ponadto jest to problem dlatego ważny, że — jak wykazały badania różnych instytutów — rolnik 70% czasu (prac wykonywanych w gospodarstwie rolnym) poświęca na prace w obrębie zabudowań gospodarskich. W przeciwieństwie do produkcji roślinnej, gdzie widzimy dość znaczny stopień zmechanizowania podstawowych prac polowych, odcinek hodowli jest nadal mocno zaniedbany. Ma to z kolei niekorzystne odbicie w produkcji mięsa i mleka.

Mechanizacja hodowli w gospodarce indywidualnej z uwagi na małe rozmiary jest dość kłopotliwa do wprowadzenia. Sam rolnik zaś, decydując się na budowę nowych budynków lub remontując dotychczasowe pomieszczenia, nie zawsze wprowadza nowe rozwiązanie obsługi inwentarza, lecz dość często trzyma się tradycyjnych sposobów.

Dzieje się to dlatego, że do tej pory nie posiadamy żadnych gotowych wzorów pełnej mechanizacji prac w hodowli i podwórzowych w gospodarce drobnotowarowej.

Chcąc stworzyć pewien model gospodarstwa o pełnej mechanizacji wspomnianych prac, które stać się mają przykładem dla ogółu rolników jako pokazowe, wybrane zostały na terenie województwa gospodarstwa wdrożeniowe Szczepana Krzemienia z Kłody w pow. głogowskim, Bolesława Kułakowskiego z Lubrzy w powiecie świebodzińskim oraz Stanisława Gruszczyńskiego z Marwic w pow. gorzowskim.

Są to gospodarstwa większe od przeciętnych, średnio o obszarze 15 ha, położone w trzech odrębnych rejonach rolniczych województwa. Obsada

zwierząt jest wysoka. Średnio na gospodarstwo w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych przypada: bydła 80 sztuk, a trzody chlewnej 120 sztuk.

Dwa z powyższych gospodarstw posiadały budynki adaptowane i nowo wybudowane bez żadnego sprzętu, natomiast gospodarstwo ob. Krzemienia miało już szereg urządzeń, jak: samoczynne poidła, dojarkę i parnik elektryczny.

Dla gospodarstw tych opracowano w zależności od stanu technicznego i usytuowania projekty wyposażenia. Według założeń do gospodarstw tych wprowadzono: hydrofory, samoczynne poidła, elektryczne dojarki i parniki, wózki zawieszane na szynach do obornika i pasz (szczególnie do kiszonki), rozdrabniacze bijakowe, gniotowniki do ziarna, drabiny paszowe w oborze, dmuchawy do zboża, wentylatory do suszenia siana, ładowacze do obornika, pompy i rozlewacze do gnojówki oraz szereg drobniejszych urządzeń lub maszyn.

Płynące z tego korzyści w postaci zmniejszenia i ulżenia pracy ludzkiej przy obsłudze zwierząt niewątpliwie staną się podstawowym czynnikiem dalszego rozwoju produkcji zwierzęcej tych gospodarstw. Również jak już wspomniano, będą one w tym temacie punktami dydaktycznymi dla służby rolnej i ogółu pracowników danego rejonu.

Prace wdrożeniowe o tematyce intensyfikacji zbóż rozpoczęte w 1969 r. polegają na sprawdzeniu przydatności w warunkach glebowo-klimatycznych województwa nowych wysokoplennych odmian zbóż ozimych i jarych.

We wszystkich gospodarstwach wdrożeniowych założono doświadczenia z nowymi odmianami pszenicy ozimej oraz wiosną dalsze doświadczenia ze zbożami jarymi.

Doświadczenia te poza określeniem przydatności nowych odmian mają ustalić także termin siewu, gęstość oraz poziom nawożenia. Szczególnie dużą uwagę zwrócono na intensywne nawożenie azotowe pszenicy jarej, z równoczesnym zastosowaniem antywylegacza CCC.

Ponadto z uwagi na dużą ilość w województwie gleb lekkich, postanowiono ustalić możliwości rozszerzenia powierzchni uprawy pszenicy. W tym celu rozpoczęto porównawczą uprawę żyta i pszenicy na glebach słabszych przy zachowaniu podobnych warunków ogratechnicznych. Gleby lekkie w grupie roślin okopowych upoważniają do uprawy ziemniaków na szeroką skalę. Dlatego w planie działalności wdrożeniowej przewidziane jest szereg tematycznych rozwiązań produkcyjnych nad ustaleniem optymalnego terminu sadzenia, poziomu nawożenia i ograniczenia pielęgnacyjnej uprawy mechanicznej, zastępując ją środkami chemicznymi.

Optymalizacja produkcji pasz w gospodarstwie rolnym jest jednym z podstawowych elementów podniesienia poziomu produkcji zwierzęcej.

W aspekcie tym zwrócono szczególną uwagę na właściwe zagospodarowanie użytków zielonych.

Stwierdzono bowiem, że w zaniedbanych i niewłaściwie eksploatowanych łąkach i pastwiskach tkwią największe rezerwy produkcji pasz.

Prace wdrożeniowo-upowszechnieniowe rozpoczęto już wcześniej, zakładając trzy lata temu 1-hektarowe punkty wzorowej gospodarki pastwiskowej, polegającej na wysokim nawożeniu mineralnym (420 kg NPK/ha) i organicznym (150 q/ha) oraz stosowaniu kwaterowo-dawkowanego systemu wypasu.

Doświadczenia te udowodniły w oparciu o prowadzoną dokumentację w postaci książki pastwiskowej i badania Stacji Chemiczno-Rolniczej na zawartość składników pokarmowych w skarmianej trawie, że w warunkach województwa zielonogórskiego można uzyskać 6—8 tys. jednostek owsianych z 1 ha pastwiska, a koszt 1 kg białka jest najtańszy ze wszystkich dotychczas stosowanych pasz.

Natomiast w rejonach o małym nasileniu użytków zielonych zostaną podjęte próby uprawy nowych roślin pastewnych na pasze w plonie głównym, jako wsiewki lub poplony. Np. trawy pastewne, a szczególnie uprawa życicy i kostrzewy, a ostatnio mieszańcowej trawy sudańskiej i konicyzny perskiej (rys. 2).

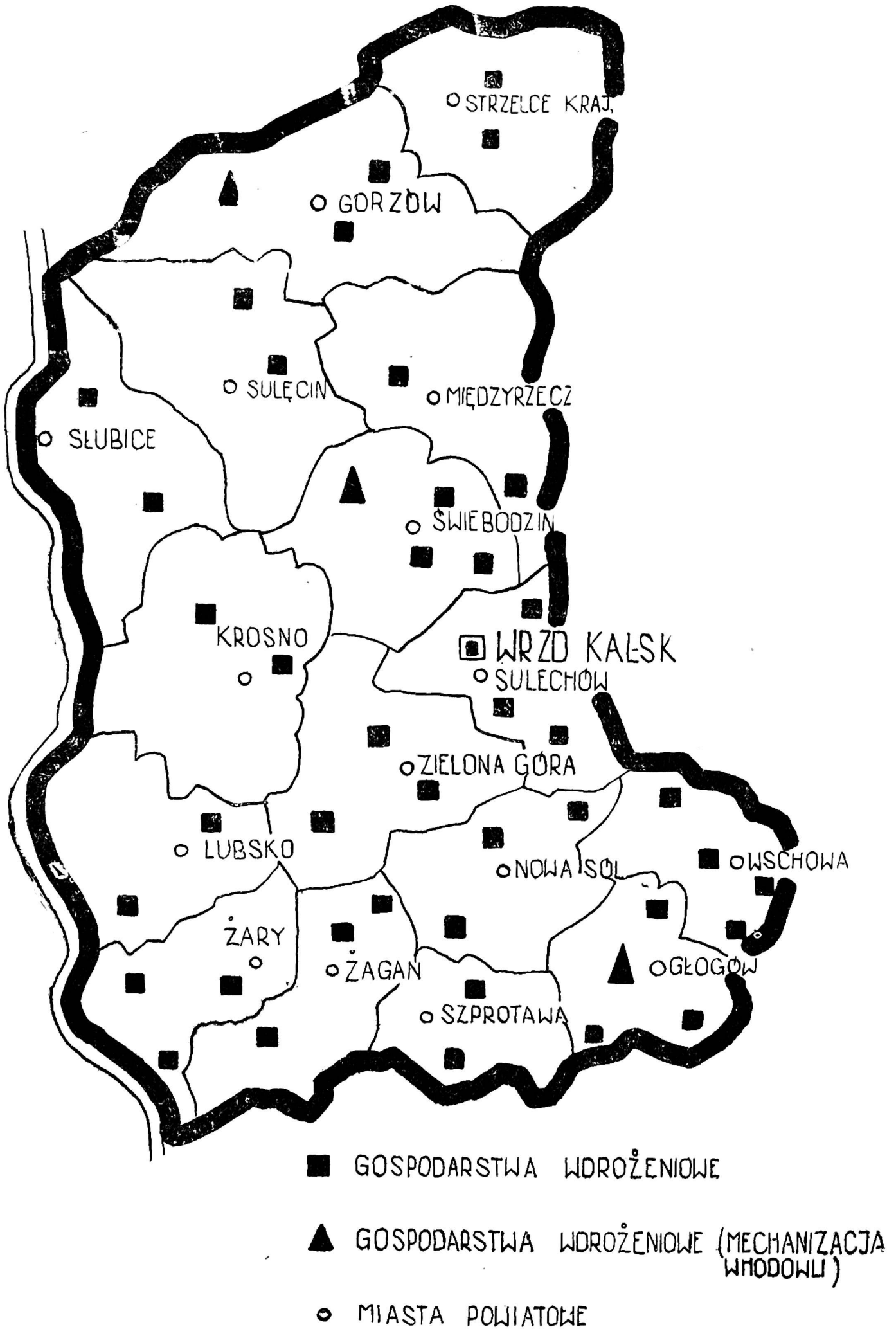
Gospodarstwa demonstracyjne jako drugie ogniwo systemu mają odegrać zasadniczą rolę w procesie wdrażania i praktycznego oddziaływania na pozostałych rolników w poszczególnych środowiskach.

W przyszłości winny stać się one obiektami współdziałania służby rolnej z ich użytkownikami oraz zasadniczym motorem w realizacji postępu w formie prowadzonych demonstracji produkcyjnych.

Ponadto gospodarstwa te będą stanowić podstawową bazę dydaktyczną dla masowego szkolenia rolniczego oraz punktów informacji rolniczej dla danej wsi.

Do zadań gospodarstw demonstracyjnych według ustalonych kryteriów należy:

- a) wprowadzenie do praktyki nowych elementów postępu za pomocą demonstracji, pokazów, konkursów oraz zebrań instruktażowo-szkoleniowych z udziałem wszystkich rolników, organizowanych pod kierownictwem gromadzkiej służby rolnej;
- b) sprawowanie pośrednictwa między ogółem rolników w danej wsi a kadrą gromadzką w przedmiocie
 - doboru tematyki teoretycznego i praktycznego szkolenia rolniczego oraz terminu ich przeprowadzenia,
 - doboru niektórych tematów demonstracyjnych wpływających z potrzeb danej wsi,
 - umiejscowienia pokazów, inicjowania konkursów rolniczych, wy-

Rys. 9. Sieć gospodarstw wdrożeniowych

cieczek i innych form zespołowego działania w zakresie doskonalenia metod organizacji produkcji rolnej;

- c) przeprowadzania odwiedzin sąsiedzkich, lustracji, zebrań wiejskich, szkoleniowych, dla których demonstracje i pokazy stanowią naturalną bazę pogładową jako bezpośredni przykład tematu, a wyniki tych demonstracji winny być popularyzowane przy każdej sprzyjającej ku temu okazji;
- d) pełnienie funkcji wiejskiego ośrodka informacji rolniczej, a tym samym rozprowadzanie wśród rolników ulotek, instrukcji itp. oraz inicjowanie zbiorowego czytelnictwa.

Zakładamy, że zadania te będą wykonywane jako funkcja społeczna w rozmiarach i zakresie dostosowanym do możliwości gospodarstwa i właściciela, dlatego dobór ich nie był dowolny, lecz z zachowaniem określonych zasad.

Nie sposób wyliczyć tu wszystkich elementów, które były brane pod uwagę, niemniej jednak należy podać, że gospodarstwa demonstracyjne winny wszechstronnie reprezentować poziom produkcji i kultury rolnej w stosunku do ogółu gospodarstw w danej wsi.

Według ustaleń, najodpowiedniejsze są właśnie gospodarstwa zaliczone przez zespoły specjalistów do grupy B o niskiej jeszcze produkcji, lecz przeciętnej dla danego środowiska.

Szczególną uwagę zwrócono na gospodarstwa młodych rolników, którzy ukończyli szkołę rolniczą, SPR, PR lub inne kursy doskonalenia zawodowego, a obecnie nie są jeszcze właścicielami gospodarstw, lecz w przyszłości zastąpią swych rodziców i przejmą ich prowadzenie. Mamy nadzieję, że młodzież ta może już obecnie wywrzeć duży wpływ na rodziców w kierunku wprowadzania nowych metod gospodarowania.

Ponadto starano się, aby rolnicy ci posiadali minimum pełne wykształcenie podstawowe, które jest konieczne w posługiwaniu się instrukcjami, ulotkami, prasą, lekturą rolniczą itp. Rolników tych powinien cechować także pozytywny stosunek do postępu i wiedzy oraz przyjęcie na siebie obowiązku wykonywania wszystkich czynności i zaleceń służby rolnej w zakresie prac upowszechnieniowych. Poza tym winni cieszyć się dobrą opinią i zaufaniem wśród ogółu rolników.

Liczba gospodarstw demonstracyjnych jest znacznie większa od gospodarstw wdrożeniowych i jest uzależniona od możliwości, potrzeb i poziomu kultury rolnej oraz wagi rezerw produkcyjnych. Kształtuje się to w granicach od 1 do 5, a średnio 2 gospodarstwa w każdej wsi. W wypadkach uzasadnionych (co ma miejsce sporadycznie) liczba ta może być zwiększona, lecz nie może przekraczać 10% gospodarstw danej wsi.

Ogółem na terenie województwa wytypowano 2 166 gospodarstw, co stanowi 4,1% ogólnej liczby gospodarstw chłopskich powyżej 2 ha,

a 96% ogółu wsi znajduje się w zasięgu ich oddziaływania.

Imienny wykaz z podaniem areału i obsady inwentarza żywego został opracowany i wraz z książką dokumentacyjną gospodarstwa demonstracyjnego wydany drukiem i dostarczony wszystkim zainteresowanym.

Zakłada się, że działalność tych gospodarstw począwszy od roku 1969 nie powinna być krótsza niż 3 lata. Po upływie trzech lat można będzie dokonać analizy i weryfikacji tych gospodarstw, a w miarę potrzeby i możliwości dokonać wymiany. Ponadto należy dodać, że w gospodarstwach tych Stacja Chemiczno-Rolnicza dokona analizy na zasobność i kwasowość gleby, a prowadzona uproszczona dokumentacja będzie obrazować wyniki produkcyjno-ekonomiczne.

Opiekę nad gospodarstwami demonstracyjnymi sprawuje gromadzka służba rolna za pomocą terenowych inspektorów WRZD. Przeciętnie (przy obecnej obsadzie kadry) pod opieką jednego pracownika gromadzkiej służby rolnej znajduje się 5—7 takich gospodarstw.

* * *

Dobór tematów w gospodarstwach demonstracyjnych obejmuje w zasadzie miejscowe potrzeby produkcyjne oraz popularyzację tematów adaptowanych przez gospodarstwa wdrożeniowe.

Pierwsze kroki współpracy z tymi gospodarstwami zostały podjęte jesienią 1968 r. wprowadzając po jednym temacie demonstracji odmianowych lub nawozowych.

Obecnie, jak i na najbliższy okres przewiduje się prowadzenie doświadczeń produkcyjnych, demonstracji oraz pokazów na następujące tematy:

- intensyfikacja uprawy żyta na ziarno poprzez wysokie nawożenie mineralne i nowe odmiany — 1000 demonstracji jednohektarowych,
- możliwość dalszego podniesienia plonów zbóż przez rozszerzenie uprawy jęczmienia ozimego — 150—200 demonstracji półhektarowych w 12 powiatach,
- uprawa i intensywne nawożenie pszenicy ozimej i jarej — 400 półhektarowych demonstracji i z jednoczesnym doбором właściwych odmian,
- wzorowa agrotechnika i intensywne nawożenie ziemniaków — 1000 jednohektarowych demonstracji,
- uprawa żyta ozimego — jako poplonu — z przeznaczeniem na pasze; w skali województwa będzie w dalszym ciągu utrzymywana liczba demonstracji na poziomie 1000 po 0,5 ha; ponadto w zależności od warunków przyrodniczych i kierunku produkcyjnego danego gospodarstwa będzie ustalona roślina następcza,
- prowadzenie zapoczątkowanej na szeroką skalę chemicznej walki z sitem; zakres zadań zostanie ustalony w zależności od potrzeb danego powiatu,
- dalsza popularyzacja na trwałych użytkach zielonych przez prowadze-

nie wzorowych pastwisk i właściwej gospodarki na łąkach kośnych.

Stosunkowo duże rozmiary demonstracji o powierzchni 0,5—1 ha ustalono wychodząc z założenia, że obok niewątpliwych korzyści w zakresie popularyzacji postępu rolniczego będzie ona miała dodatni wpływ na produktywność tych gospodarstw.

W gospodarstwach demonstracyjnych, niezależnie do prowadzonych powyżej tematów, są prowadzone demonstracje z nowymi nawozami wieloskładnikowymi, jak: fosforan amonu i amofoski pod zboża ozime i jare. Ponadto zakłada się prowadzenie pokazów kiszenia zielonki z zysa ozimego i trawy, racjonalnego suszenia siana, właściwego żywienia młodzieży i krów mlecznych, tuczu trzody chlewnej oraz konkursy wychowu cieliczek.

Demonstracje realizowane w wytypowanych gospodarstwach prowadzi rolnik-demonstrator przy bezpośredniej pomocy fachowej i technicznej pracownika gromadzkiej służby rolnej.

Nadzór metodyczny i niezbędne uzupełnienia doraźnego instruktazu zapewnia służba doradztwa specjalistycznego WRZD pracująca na terenie danego powiatu.

Liczba tematów w gospodarstwie została ograniczona od 1 do 3. Ma to swoje uzasadnienie wypływające z prawidłowości upowszechnienia postępu rolniczego, co do tej pory nie było przestrzegane.

Prawidłowość przyjętego systemu określa, że każde powzięte zamierzenia winny być skuteczne w swej działalności. Skuteczność ta może być zapewniona tylko wówczas, gdy rozmiar zadań rzeczowych uwzględnia możliwości danego gospodarstwa.

W wypadku, gdy liczba tematów przekracza ustalone możliwości gospodarstw demonstracyjnych, w danej wsi tematy te są lokalizowane w gospodarstwach poza ustaloną siecią. Są to jednak wypadki sporadyczne.

Z powyższego wypływa jeszcze jedno zadanie, które polega na przygotowaniu do pracy samych demonstratorów. Dlatego przed przystąpieniem do pracy wiosennej, w okresie zimowym wszyscy rolnicy-demonstratorzy są przeszkoleni ze służbą gromadzką w zakresie znaczenia, organizacji, prowadzenia demonstracji oraz właściwego i skutecznego oddziaływania na wszystkich rolników danej miejscowości. Szkolenie przeprowadza służba doradztwa specjalistycznego WRZD.

* * *

Następnym ogniwem obranego modelu upowszechniania postępu i wiedzy rolniczej jest masowe szkolenie rolnicze. Spełnia ono rolę przekazywania nowości produkcyjnych i technologicznych wypływających z nauki rolniczej, tematów adaptowanych już do miejscowych warunków glebowo-klimatycznych oraz wyników przodującej praktyki w sposób werbalny i praktyczny w oparciu o prowadzone demonstracje i pokazy.

Jako zasadę przyjęto prowadzenie szkolenia kursowego dwustopniowego oraz szkolenie lektorskie. Program przewiduje przeszkolenie wszystkich rolników województwa na szkoleniu kursowym. Pierwszy stopień szkolenia kursowego trwa 3 lata, jest to szkolenie podstawowe, natomiast drugi stopień trwa 2 lata, tu występuje jeszcze zróżnicowanie programowe jako szkolenie specjalistyczne.

W ramach specjalizacji, w zależności od struktury użytków rolnych i zasobności gleb, przewidziano kilka alternatywnych rozwiązań tematyczno-produkcyjnych. Ma to doniosłe znaczenie w elastyczności doboru tematów w ramach ogólnego programu do miejscowych potrzeb produkcyjnych.

Do zajęć szkoleniowych drugiego stopnia zostały włączone wszystkie szkolenia specjalistyczne prowadzone dotychczas przez związki i zrzeszenia branżowe. W województwie zielonogórskim obowiązuje i jest realizowany tylko jeden program szkolenia rolniczego.

Niezależnie do tego prowadzone jest kursowe trzyletnie szkolenie rolnicze kobiet wiejskich.

Szkolenie rolnicze ma stać się (łącznie z poprzednimi ogniwami) podstawowym czynnikiem przyspieszającym intensyfikację produkcji rolnej w województwie.

Przy wyborze tematów bierze się pod uwagę miejscowe warunki przyrodniczo-ekonomiczne, przede wszystkim pełne wykorzystanie przez wszystkich rolników tkwiących w ich gospodarstwach rezerw produkcyjnych. Dlatego plany szkolenia rolniczego co roku są opracowywane oddolnie w oparciu o kierunki wytyczone przez WRZD.

Szkolenie rolnicze teoretyczne, jak i praktyczne jest ściśle powiązane z tematyką demonstracyjną. Ogólne dążenie idzie w kierunku przestrzegania zasady, która mówi, że przy podawaniu nowych wiadomości, aby rozwijać zdolności poznawcze słuchaczy, każde zajęcie szkoleniowe winno być uaktualnione, podając praktyczne przykłady z danej miejscowości. Podstawowym argumentem uzasadniającym wywody teoretyczne są konkretne wyniki produkcyjne i rachunek ekonomiczny demonstracji czy pokazu, przeprowadzonego w danej miejscowości. Ponadto wyniki z doświadczeń produkcyjnych demonstracji i pokazów, opracowywane przez WRZD w postaci syntetycznych materiałów, są przekazywane dla lektorów i gromadzkiej służby rolnej jako pomoc szkoleniowa, a jednocześnie wykorzystane do popularyzowania wśród pozostałych rolników.

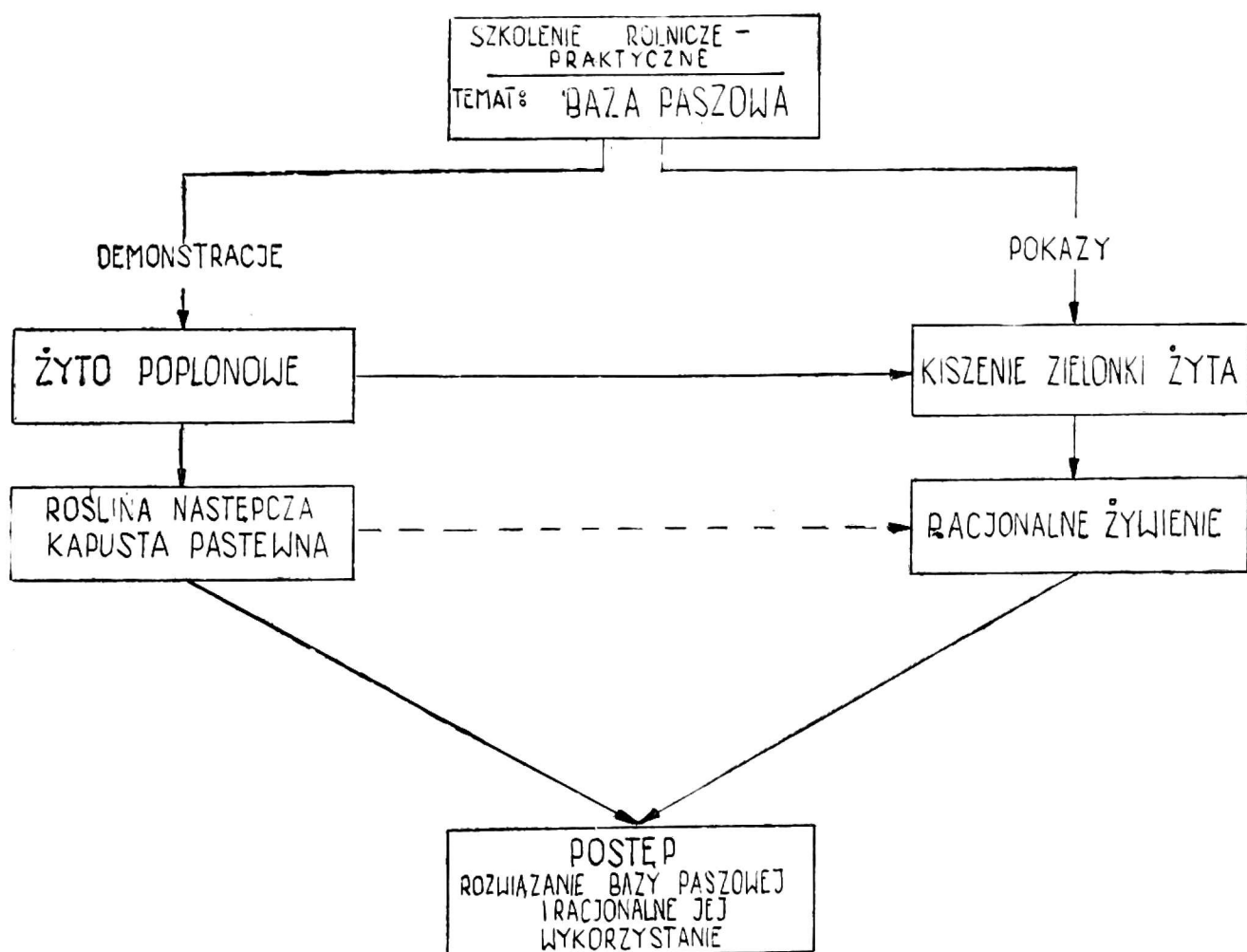
Szkolenie praktyczne inaczej zwane letnim jest w zasadzie dalszym kontynuowaniem szkolenia teoretycznego. Efekty tego szkolenia uzależnione są od przestrzegania podstawowych zasad, a przede wszystkim doboru tematu w powiązaniu z programem agrominimum oraz właściwą lokalizacją demonstracji, które mają służyć jako bezpośredni przykład te-

matów szkoleniowych.

Ponadto szczególną uwagę zwrócono na kompleksowość tematu, który winien łączyć ze sobą kilka pokrewnych zagadnień.

Na przykład zasadniczym problemem w działalności upowszechnieniowej będzie rozwiązanie bazy paszowej. Zagadnienie to staje się jednocześnie tematem szkolenia rolniczego.

W tym wypadku widzimy powiązanie, jako dalczy ciąg — szkolenie praktyczne w oparciu o demonstracje i pokazy, gdzie podstawowy materiał do prowadzenia pokazów otrzymujemy z demonstracji (rys. 3).

Rys. 3. Sposób wprowadzenia do gospodarstw racjonalnej bazy paszowej i żywienia bydła

System ten jak widać ze schematu na rys. 3 posiada szereg rozwiązań natury ciągłej, dających rzeczywisty postęp w rolnictwie. Ponadto uwzględnia on kompleksowe rozwiązanie problemów produkcyjnych, konkretnych i bliskich dla dzisiejszego rolnika, co z kolei zabezpiecza wysoką frekwencję i aktywny udział wszystkich uczestników nad rozwiązaniem danego problemu.

Z powyższego przykładu wynika także wyraźna współzależność i konieczność skoordynowanego współdziałania poszczególnych specjalistów

służby gromadzkiej.

* * *

Zdajemy sobie sprawę, że obrany i zapoczątkowany w realizacji przez Wojewódzki Rolniczy Zakład Doświadczalny system działania na odcinku wdrażania i upowszechniania postępu rolniczego na wsi lubuskiej jest jeszcze w chwili obecnej mało doskonały. Są to początki nowego ujęcia kompleksowej koncepcji opartej na gospodarstwach indywidualnych, rozwiązując tematy upowszechnieniowe w rozmiarach produkcyjnych.

Przede wszystkim widzimy tu kolejność przebiegu innowacji przez poszczególne ogniwa od nauki do bezpośredniej praktyki produkcyjnej i odwrotnie z zachowaniem możliwości praktycznego zastosowania tematu w warunkach danego rejonu.

Zachowanie określonych kryteriów w realizacji podjętego modelu pozwoli także prowadzić równoległe działanie polegające na ujawnianiu i uruchamianiu istniejących jeszcze rezerw produkcyjnych, z jednoczesnym wprowadzeniem nowych procesów produkcji i metod gospodarowania.

Taki system będzie skupiał najistotniejsze elementy i czynniki mające zasadniczy wpływ na polepszenie i zastosowanie nowych metod w procesie doskonalenia zawodowego służby rolnej i bezpośredniego producenta.